

© Sebastian Bolesch

BIRDS WITH SKYMIRRORS. 2.-3.9. • 19.00 • HELSINGIN KAUPUNGINTEATTERIN SUURI NÄYTTÄMÖ • 45-40 / 25 € +*

MAAILMANKAIKKEUDEN ASIALLA

Samoalainen heimopäällikkö Lemi Ponifasio kyllästyi länsimaisen filosofian harhakuviin ja ryhtyi poliittiseksi koreografiksi. Järisyttävän kaunis Birds with Skymirrors kommentoi häiriintynyttä luontosuhdettamme ja pyytää pysähtymään.

Lemi Ponifasio on kiireinen. Hän on juuri saapunut Yhdysvaltain-kiertueelta Amsterdamiin. Tiukalla aikataululla maailmaa kiertävä luova yhteisö MAU valmistautuu esittämään kriitikoiden ylistämän ja yleisöjen hämmästelämän Birds with Skymirrors -teoksen Holland Festivalilla. Haastattelupyynnöt riittää, kun

En löytänyt eurooppalaisesta tanssista lasten ääntä, kalan näkökulmaa tai vuoren tarinaa.

kaikki haluavat palan yhdestä maailman radikaaleimmista koreografeista.

Paljon on muuttanut samoalaisen Ponifasion elämässä, jonka lapsuutta määrittivät luonnon syklit. Aamusta kertoivat lintujen laulu ja valo, illasta yösiijaa etsivät eläimet ja mereltä palaavat kalastajat. Elämä sovitettiin valon, pimeyden, elämän, kuoleman, saateen ja auringon rytmeihin.

"Nykyisin elämäni on hajaantunutta. Luontokokemukset ovat vaihtuneet ihmisen rakentamiin kontrollin tiloihin, lämpötilan ja valon hallitsemiseen. Kahviloihin, moottoriteihin, jääkaappeihin, tietokoneisiin, puhelinten ääniin. Lentokenttiin, joissa yö ei lepää pimeydessä", Ponifasio summaa.

Birds with Skymirrors on puheenvuoro narsistisesta maailmasta, jossa ihminen tuhoaa väijäämättä maapallon ja itsensä. Reaktiot Ponifasion teatteria,

rituaaleja, tanssia ja politiikkaa sekoittaviin teoksiin ovat olleet voimakkaita. Edellinen koreografia, pelottavanakin pidetty Tempest: Without a Body oli meditaatio WTC:n terrori-iskujen jälkeisestä ilmapölystä. Vuonna 2003 valmistunut Paradise syntyi Irakin sodan kontekstissa. Uuden menestysteoksensa Ponifasio on luonut muun muassa Meksikonlahden öljyvuodon sekä lukuisten tsunamien ja maanjäristysten aikaan.

Taidetta tieteen sijaan

Lemi Ponifasio varttui samoalaisessa Vailiman kylässä 10 sisaruksen perheessä. Tanssi oli osa arkea jo lapsesta: Samoalla tanssi liittyy kohtaamisiin, seremonioihin, syntymään ja kuolemaan. Tanssin taiteena ja aktivisminä hän löysi kuitenkin paljon myöhemmin.

Ponifasio opiskeli Uudessa-Seelannissa filosofiaa ja politiikan tutkimusta. "Olin kiinnostunut siitä, mitä elämä on ja miten se järjestetään. Näiden tieteiden ideat tuntuivat kuitenkin harhakuivilta. Professorini olivat kuin Star Trekin Spock-klooneja, tyhjiä, myötätunnotomia ja epäinspiroivia. Miten voi puhua elämästä jos on itse kuollut?"

Opiskeluaikaa värittivät tieteellisen pettymyksen lisäksi kulutuskuulttuurin kasvu, Reaganin Yhdysvaltojen uusi nouseva nationalismi ja Rambon ja Rockyn väkivallan ihailu. Samaan aikaan ihmisiä menehtyi sotiin ja nälkään, ja lintuja ja kaloja kuoli esimerkiksi Exxon Valdezin öljyvuotoon Alaskassa. Ranska teki ydinkokeita Tyynellämerellä ja Tšernobylin pamahti Ukrainassa. "Tuolloin koin, että länsimainen filosofia

oli viitekehys, jossa ihmiset vieraantuvat maailmasta, ja jossa tiedon tarkoituksena on hallita ja jaotella."

Mies päätti omistaa elämänsä tanssille. "Ymmärsin, että voin vaikuttaa tanssin avulla. Ihmiset kiittävät kun tanssin. Ihmiset juoksevat karkuun kun tanssin. Saan tanssillani ihmiset itkemään." Heti ensimmäinen koreografia oli Uudessa-Seelannissa menestys.

Esittävän taiteen poliittinen voima on Ponifasion mukaan siinä, että se sisältää halun muuttaa maailmaa. Teatteri on lähtökohtaisesti täynnä toivoa. "Niin sanotut demokraattiset maat tarjoavat rauhan ja oikeuden keinoiksi kuolemaa ja verenvuodatusta", hän toteaa. Teatteri etsii elämää, ei kuolemaa.

Maaikman kautta takaisin juurille

Lemi Ponifasio kiersi Eurooppaa etsimässä uusia tanssityylejä ja yhteistyömahdollisuuksia. Kaduilla, puistoissa ja juna-asemilla tanssiva vaeltaja huomasi nopeasti, ettei ollut viehtynyt ihmiskekseiksi kuvailemaansa tanssitaiteeseen. "Halusin tanssia puista, hiljaisuudesta ja jumalista, en ihmisten välisistä ongelmista. En löytänyt eurooppalaisesta tanssista lasten ääntä, kalan näkökulmaa tai vuoren tarinaa."

Palvotut eurooppalaiset koreografit ovat Ponifasion mielestä usein vakavia ja etäisiä, ja teokset vaikuttavat "vieraantuneilta akateemisilta argumenteilta". Nämä kokemukset työnsivät häntä kohti MAU-kollektiivin perustamista vuonna 1995. "Lapsuudessani tanssi ei koskaan liittynyt suruun tai yksinäisyyteen. Minulle tanssi on onnen ilmentymä."

Samoalaisesta itsenäisyysliikkeestä nimensä saaneen MAU:n tanssijat eivät ole taustaltaan koulutettuja tanssin ammattilaisia. "En ole kiinnostunut ihmi-

© Sebastian Bolesch

sistä siksi, että he sattuvat olemaan taiteilijoita. Olen kiinnostunut ihmisistä, jotka riskeeraavat elämänsä kapinaan, aktivismiin ja uskomuksiinsa. Kalastajalla, joka tuntee kuun rytmit ja meren virrat, on enemmän annettava MAU:lle kuin tanssijalla, joka toistaa yhtä liikettä ilmastoidussa tilassa päivästä toiseen."

Ponifasion aktivismi on puoluekantojen ja mielenosoitusten sijaan ennen kaikkea kriittisen ajattelun aktivismia: avaa silmäsi. "Minäkeskeinen maailma luo energiaa, jonka avulla kykenemme tuhoamaan ihmisen, kalan ja puun. Ihmisen pakkomielle itseensä luo narsistisen maailman, jossa myötätuntonne katoaa ja eristäydymme materiaaliiriippuvuuteen."

Innoittajana Tyynenmeren jätelautta

Kipinä vavisuttavaan Birds with Skymirrors -teokseen syntyi, kun koreografi vieraili Tyynenmeren keskellä sijaitsevalla Tarawan saarella. Ilta-auringossa hänen

huomiensa kiinnittyi lintuihin, joiden nokista roikui nestemäiset peilit. Näky oli kaunis, kunnes yksi linnuista pudotti peilinsä maahan. "Peilit" olivat VHS-videonauhan pätkiä.

Linnut olivat noukkineet nauhaa pesänrakentamista varten todennäköisesti Tyynellämerellä kelluvasta, kaksi kertaa Suomen kokoisesta jätelautasta. Kahdeksanneksi mantereeksi kutsuttu lautta saastuttaa merta ja vahingoittaa kalakantaa, lintuja ja merinisäkkäitä, jotka sotkeutuvat jätkekan siimoihin ja syövät erehdyksessä muoviroskia merestä.

Ponifasio halusi tehdä seremonian, jossa katsoja voi pysähtyä pohtimaan vakavasti vaurioitunutta luontosuhdettamme. "Ihminen on eläin. Kun kiellämme eläimyytemme, kiellämme prosessin, jolla olemme maapallolle päätyneet. Juuri tämä on rikkonut suhteemme luontoon, hävittänyt myötätuntonne."

Birds with Skymirrorsia on kiitely tanssillisten an-

sioidensa lisäksi muun muassa vaikuttavasta videomateriaalista ja ainutlaatuisesta valosuunnittelusta. Ponifasion koreografiat ovat tarkkaan hiottuja ja liikkeit millintarkkoja. Näin huomio keskittyy yksittäisen tanssijan tunneilmaisun sijasta maailmankaikkeuteen. Ekspressiivisesti painottunut taide vaatii Ponifasion mukaan kulttuurisen kontekstin, ja siitä hän ei ole kiinnostunut.

"Käsittelen taiteessani kaikkea olemista. Me kaikki elämme samassa maailmassa samaan aikaan. On vaarallista katsoa ihmisiä kulttuurisen kielen tai kliseiden kautta."

Arvostettu, ihailtu ja pelätty idealisti tutkii kosmoksen peilikuvaa – ei vain omaansa. "Kuoleva maapallo on suora heijastus siitä, mitä teemme itsellemme ja toisillemme", hän muistuttaa.

HENNA RAATIKAINEN

Juhlaviikkosanomat 2011